

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTIFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY VII.

BARCELONA 31 DE MAIG DE 1884

NÚM. 67.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no'socis: 1'50 pessetas al any.—Número sol 25 cént.
Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuen dirigir-se totas
las comunicacions y en las llibrerias de Verdaguer, Parera, y Felip.

SESSIONS Y EXCURSIONS

Juny 20.—Sessió preparatoria de la excursió al Puig-Sacalm. —Lectura
de la Memoria de la excursió á las Guillerias per don Antoni
Massó (*Continuació*).

» 22, 23 y 24.—Excursió al Puig-Sacalm.

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE MARS.

D. Guillem Henkel.

» Miquel Casadessús.

» Jaume Novellas de Molins

» Andreu Sentís.

» Lluís Ventosa.

» Joseph Font y Gumá.

» Joseph Llorens y Riu.

DELEGAT.

D. Eduart Toda, al Cairo (Egypte)

CONFERENCIÁS

LA LITERATURA POPULAR Y LAS EXCURSIONS

Lo soci D. Sebastiá Farnés doná una conferencia sobre 'l te-
ma citat en la vetlla del dia 22 del passat Febrer.

Comensá explicant lo motiu que l' havia mogut á escullir com
á tema de sa conferencia «La literatura popular y las excursions».

Aquestas tenen per objecte estudiar la terra catalana, y donar compte de las bellas naturals y artísticas que en ella 's troban trayent del oblit y salvant de la destrucció del temps los monuments que 'ls sigles passats n'os llegáren; essent consemblant l' objecte del estudi de la literatura popular.

Feu notar lo llás d' íntima unió que existeix entre aquellas y aquest, y la importancia que revesteixen no sols baix lo punt de vista literari y artístich eu general, sino considerats com a manifestacions especials ó branques del renaixement catalanista. A Catalunya, segons lo disertant, no es per pur passatemp ó sols per un entussiasme merament artístich que son visitadas totas nostras comarcas pel jovent; hi ha un móvil mes elevat que impulsa á las excursions y guia á la joventut entussiasta, y es l' amor á la pátria, la necessitat que 's sent de conéixerla be á fons en lo que fou y en lo que es avuy, pera saber bé lo que té dret á ésser y representar en lo pervenir. Un ilustrat autor foraster, amant del *Folk-Lore*, ha dit que l' estudi de la literatura popular á Espanya vé á ésser la formació d' inventari dels pobles que se 'n van pel poble que queda; mes, segons lo disertant, á Catalunya representa quelcom de mes elevat que la herencia d' un gloriós difunt. Als amants de la literatura popular á Catalunya, los guia, además del instin de conservació de tot lo que 'l temps va emportánsen sense pietat, además d' un alt sentiment artístich, un pur y ardent amor á nostre poble, á nostra pátria: desitjém conéixer la seva historia íntima; volém escorcollar en son verdader caràcter, pera saber sas aptituts naturals y sa manera d' ésser propia. Una y altra d' aquestas duas manifestacions de Catalunya, contribuheixen á fer *un inventari de lo que es estada Catalunya, y de lo que avuy es*, empero, aquest inventari ha de servirnos pera reformar á cada pas ab datos positius y certs la fé que tots tenim en l' idea d' avuy, que ha d' ésser la realitat de demá.

Feu notar la varietat imponderable de coneixements que suministra l' estudi de la literatura popular, y en especial sa important branca la *aforística*, conjunt de sentencias conservadas ab una forma bella y pulida per nostre poble, ab un zel exquisit, puix n' hi ha que contenen paraulas caygudas ja en desús y olvidadas fins en lo seu sentit pel poble, y encara son citadas ab la meteixa precisió d' abans. Lo que passa ab las paraulas passa ab los fets que motivaren lo proverbí ó sentencia popular: lo poble no se 'n dona compte, y ab una frase apresada de cor expressa una creencia antigua, una superstició, una llegenda, un fet histórich, etc., olvidats ja, ó mes sovint una nota característica del seu geni propi, una creencia fonsament arrelada, ó una costum que 'l retrata al viu.

Per aixó recomaná á tots los excursionistas l' estudi y aplega de proverbis, pera que pugám conseguir una *aforística* la mes completa posible. En totas las excursions digué deuria procurarse que

hi figurés la part de literatura popular, y fins seria útil que la ASSOCIACIÓ CATALANISTA recordés als seus delegats, tot lo important y útil de la conservació d'aquests monuments que encara 'ns restan mercés á la tradició oral.

Pera provar de quina manera pot estudiarse lo caràcter íntim del poble per medi de la seva aforística, citá una coleccioneta de refrans que fan referencia á la repulsió sentida per nostre poble y per gayre be tots los d' Europa, envers los que tenen lo pel roig; mania ó repulsió que probablement heretárem del romans, quins la importaren de Grecia, y aquesta d' Egipte, ahont hi trovém no sols la meteixa superstició sino una satisfactoria explicació d' ella. L' Egipte un dia veu invadit son territori per un poble qual color predominant es lo roig, y 'l conquistador imposa son deu y sa lley al vensut; mes aquest veu en aquell deu lo símbol de la mort, desolació y destrucció, y quan l' Egipte pot treurers lo jou del extranger, converteix lo seu deu en deu del mal, al qual se li sacrifican sos fills, los que tenen la desgracia de naixer roigs.

Explicá algunas altres supersticions de nostre poble, y terminá recordant lo molt que s' ha dit respecte del proverbí *Qui del llop parla á prop li ix*; que 's troba en gayre be tots los pobles moderns y antichs, sobre 'l qual s' extengué en una curiosa investigació.

Unanims picaments de mans saludaren lo final d' aquesta conferencia, que deixá totalment satisfeta á la triada concurrencia que hi assistí.

EXCURSIONS.

(Extracte)

VISITA AL TALLER-MUSEU DELS SRS. MASRIERA (oficial) 18 Maig 1884.

Lo diumenge dia citat á las 3 horas de la tarde, se reuniren en lo local de l' ASSOCIACIÓ, al objecte d' efectuar la visita acordada per la Junta Directiva al Taller-museu dels distingits artistes don Joseph y D. Francisco Masriera, los senyors Auléstia, Massó, Riera y Bertrán, d' Alós, de Sagarra, Ferrés, Arolas, Castellet, Giol, Renter, Martinez, Falgar, Cardona, Bas (E.) y (J.) Faura, Llavería, Piferrer, Valls, Novellas y Casades (P).

Se dirigiren cap al carrer de Baylen del *ensanxe* d' aquesta ciutat, ahont s' alsa l' edifici-museu, objecte de la visita. En lo vestibul fóren rebuts los excursionistas per los senyors Masriera (D. Artur y D. Enrich.)

Se trova l' edifici dintre un recinte rodeijat d' un rengle de pollanques que l' aïslan de las casas vehinas, formantse en son entorn un espayós passadís. La comunicació ab lo carrer es per un artístich reixat de ferro.

Forma lo basament del edifici d' estil neo-clássich, en sa fatxa-

da principal, una espayosa gradinata de vuyt grahons, de pedras de mosáich, alsantse al peu de la meteixa, damunt de senzill pedestal, las estátuas, de tamany major que 'l natural, del célebres pintors Rosales y Fortuny, esculpidas en pedra per l' artista Sr. Reynés. Damunt d' aquest cós, s' eleva 'l pórxo, característich en las construccions clássicas, format per sis colúmnas d' esbeltas proporcions, d' uns 10 metres d' alsada desde la part inferior del arquitrau al plá del vestibul.

Las basas áticas, lo fuste cilindrích y estriat y ab forma lleugerament ventruda y los richs capitells antemátichs, recordan las bonas construccions romanas. S' apoya en la columnata lo cornisament, lo que presenta major severitat que las construccions descritas per Vitrubi, si be ab menor cruessa que las de la més pura época clássica. En éll se caracterisan l' arquitrau, acusant sos senzills ressaltos l' armassó dels ántichs sostres de fusta; lo fris, completament nú de triglifos, ni adornadas metopas, y per fi lo cornisament, ab pocas motlluras que 'l fassin accidentat, tenint á sos extrems dos grans claus ó rodellas de bell efecte. La característica cuberta á duas vessants motiva l' ántich frontó, presentant lo tímpan completament llis. En lo vértice ó punt d' unió del triangul hi ha una bella antefisa adornada de palmetas y apropiats dibuixos; y en los ánguls laterals del dit membre y en las acróteras, dos grifos fantástichs contribueixen al més artístich conjunt.—L' estil á que pot atribuirse lo edifici es lo neo-corinti.

Las fatxadas laterals, presentan en sa part superior é immediata á las motlluras del cornisament, una com galería, ó finestrallada correguda, formada per unas pilastretas dóricas, seguint lo parament nú de tot adorno, y figurant grans sillars, que recordan los murs *isodomos* de las construccions helénicas ó 'l *opus quadratum* dels romans. Constitueix lo basament un simple estilobat.

Segueix al pórxo descrit, lo vestibul ó *pronaos*, adornat son trespol de mosáich, en qual fatxada anterior de la *cella*, ó naos, s' obra la característica porta central, ab son dintell y jambas adornats ab motius propiament classichs. En los extrems del parament s' acusan las *antas*, formant lo conjunt exterior del edifici un temple en la disposició dita *próstila*, modernisat. Davant de la porta de la *cel·la* hi ha una estátua en bronze que figura lo géní de la Fama, obra d' un célebre autor extranger, armonisant lo conjunt las plantas que adornan los intercolumnis.

L' interior está dividit en un elegant saló d' ingrés, y en la gran sala-taller, á més de varias altres dependencias reduhidas propias pera tocador, lavabo etc,

En las dos dependencias primerament citadas, es allí ahont los germans Masriera han sapigut mostrar son bon gust artístich y ahont ab munió d' objectes de totas épocas, classes y procedencias, artísticament agrupats han format un veritable Museu de precio-

sitats, adquiridas la majoria d'ellas á costa d'importants dispendis.

En la impossibilitat de ressenyar y analisar aquí com se mereixen tots los objectes continguts en lo taller que 'ns ocupa, nos limitarem á indicarl os principals, detallant sols llur classe, ordre de colocació, forma y qualitats distintivas.

En l' elegantíssim saló d'ingrés cridan la atenció del visitant, en primer lloch un ídol xino, representant á Budha, de tamany natural y tot daurat, destacantse sobre una peixina que li serveix de fons; á son costat hi ha dos colossals aparells pera perfumar temples y estancias regias, de treball japonés, ab munió de cisel·lats y bogits ab tanta profusió com delicadesa. Tres tapissos de colors sumament espléndits y llampants, un banch veneciá primorosament tallat, un mirall y una aranya de Florencia, dos fanals de góndola, un arcó incrustat de mareperla, una taula del sigle xvii ab primorosas aplicacions de marfil, varias armas y admirables reproduccions d' argenteria del segle xviii; omplen lo saló d'ingrés que guarda com la Sala-Taller varias obras pictóricas originals dels senyors Masriera.

La sala d' estudi es espayosa y te tanta elevació com tot l' edifici. Sos objectes més notables son: una grandiosa alegoria de la primavera, que recorda á Bouguereau, pintada á grans dimensions per los senyors Masriera. Un palanquí japonés molt ben conservat. Un tapís del xvii. Un gran march de fusta que conté varias taulas góticas del xiv y xv, restauradas ab tant acert com cuidado. Una imatge de Sant Antenor de mida natural de proporcions molt justas y valenta execució. Un esqueleto de cavall, montat per un altre d' humá, destacantse sobre un vellut negre. Varias cornucopias. Un banch gòtic ab preciosos entalladuras. Altre tapís del xviii. Una arqueta de noguera, de forma original. Dos catifas persas. Una reproducció de la Venus de Milo en guix. Un arrimader barroch que armonisa perfectament ab lo tó general de la estancia. Un llit de fusta, portugués, molt típic y original. Reproduccions en ferro dels capells y cuixals dels gladiadors romans, y de centres y copas decorativas dels Museus de Ferrara, Nápoli y Londres. Una gusla y una harpa, molt ben conservadas. Una reproducció d' un baix relleu del Parthenon. Una arqueta-secretaire incrustada de conxa, caoba y ab daurats delicadíssims. Altre banch del renaixement molt característich. Una imatge de la Verge, de tirada bisantina. Varias bacinas y platas de metall. Duas arcas y caixas nuvials molt bonicas de forma. Un baix relleu en guix, representat las Obras de misericordia. Altre tapís de més petites dimensions. Varis objectes de cristall de Catalunya, Bohemia, Génova y Sevres.

Agrupats artisticament, ó colocats dintre preciosos armaris, hi han també varias riquíssimas telas y robas japonesas, egipcias, algerianas y tunissencas, com aixís també rica profusió de vanos,

mantellerías, randas finíssimas, objectes de miniatura, pistolas y pedrenyals; maniquís vestits ab trajos japonesos y xinos, y distribuïts ab molt gust, uu tigre dissecat, una cigonya, una serpent colossal y molts altres més objectes de interès secundari.

Los excursionistas se despediren molt complascuts de la visita, felicitant als germans Masriera per haver dotat á Barcelona de un edifici tant sumptuós, que honra lo nom artístich de Catalunya.

SANT BENET DE BAGES (oficial) 25 de Maig de 1884.

La vigilia del día senyalat sortiren d' aquesta ciutat los senyors Barallat (C.) y (H.) Llopis y Castellet, pera pernoctar á Manresa, ahont se trobava lo senyor Faura, y l' endemá acudiren á la propia ciutat ab lo primer tren los senyors Támara, Massó y Grau. Reunits tots los excursionistas á Manresa á l' hostel de Sant Domingo, se trasladaren en una tartana llogada al efecte al ex-monastir de Sant Benet, situat com es sapigut en la vorera dreita del Llobregat, á poca distancia, (15 min.) per camí de carruatge en regular estat, del k. 7 de la carretera de Manresa á Vich.

Havent obtingut las claus del monument facilitadas pel senyor Sanromá, que es el qui está avuy en possessió del meteix, pogueren veure detingudament totas sas dependencias, fent llarga estada en lo claustre, ahont lo senyor Massó tragué un nombrós aplech de fotografías d' aquella joia del art románich, quals capitells, perfectament conservats molts d' élls, son d' inapreciable mérit artístich.

Dolguérense los excursionistas del estat d' abandono del monument, y al objecte de mellorarlo en lo possible y confiant en lo amor que ha demostrat per las cosas de la terra lo citat senyor Sanromá s' acordá indicar á la Junta Directiva de la ASSOCIACIÓ la conveniencia de fer present á dit senyor, qui sens dupte ho está ignorant, que las arrels de las plantas, que creixen allí com en un espés bosch, treballan las junturas de la construcció y acabarán per arruinar tan estimables despullas, si no s' acudeix á netejar lo claustre en temps oportú.

La Junta Directiva ha practicat ja aquesta gestió, que sens dupte produhirá eficás resultat, majorment tractantse de la persona en qui recau.

Durant sa estada en lo monastir los excursionistas tingueren ocasió de saludar al Sr. D. Isidro Puig acompanyat de la seva estimable familia, quins senyors aquesta vegada, com en altra excursió anterior, se mostráren molt amables y obsequiosos ab los nostres consocis.

A la tarde, després de terminats los travalls, passaren los expedicionaris al vehí poble de Navarcles (20 min.) ahont dináren,

retornant á Manresa ab prou temps encara pera fer una rápida visita á la Casa de la Ciutat, ahont se fan obras importants pera habilitar un magnífich saló destinat á las sessions d'aquell Ajuntament, haventlos mostrat totas las dependencias del edifici lo senyor Támara, actual secretari d'aquell Capítol municipal; y examináren també las obras interiors y exteriors practicadas en la Catedral, ab las quals se van posant de relleu las bellesas d'aquell temple, un dels més notables de Catalunya en son estil.

Restáren á Manresa los senyors Támara, Barallat (C.) y (H.) y Faura acompanyats dels socis delegats de la CATALANISTA en aquella ciutat, senyors Miró y Balaguer, los qui atenguéren com sempre als nostres companys, retornant en l'últim tren á Barcelona los senyors Massó, Llopis, Castellet y Grau.

NOVAS.

Nostre digne soci delegat á Vilanova y Geltrú don Teodor Creus ha publicat elegantment encuadernada, una monografia del celebrat monastir de *Santas Creus*, traducció castellana de la que figura en l'«Album pintoresch monumental» ampliada ab alguns nous datos y acompanyada d'un plano complert del edifici. Sapiguts los estudis que te fets nostre ilustrat consoci sobre 'l famós cenobi que comparteix ab Poblet la més gran celebritat, es ociós dir que son treball es molt interessant y consciensut, y propi pera contribuir á que siga degudament estimada aquella joia del art catalá. No content ab la publicació, molt oportuna ara que está 'l monastir en vias de reparació, sabém que 'l senyor Creus ha enviat sa obra á S. M. lo Rey, al President del Consell de Ministres y al Ministre de Foment, així com á altras elevadas Autoritats de Madrid, interessantlos pera que tal restauració se duga prompte á terme. Mereix per aixó 'l senyor Creus un aplauso entussiaista de part de tots los veraders amants del país, y la ASSOCIACIÓ li tributa tan més, quan ella, per sa part, ha vingut també gestionant pera que no tinguessem de deplorar la pèrdua d'un monument que en altra nació fa anys haguera estat completament assegurat, y en la nostra hem hagut d'esperar que comensés á caure pera iniciarhi los treballs de restauració.

La festa dels Jochs Elorals s'ha celebrat aquest any ab la acostumada solemnitat, aumentada ab la presencia del digne soci delegat de la ASSOCIACIÓ D. Justí Pepratx, que ha representat, per primera vegada, en lo Consistori als catalans de Fransa per tan temps allunyats de sos germans d'Espanya. En lo certámen han sigut distingits nostres consocis senyors Collell, Agulló y Oller, Riera, als qui doném la més coral enhorabona. Com á complement de la festa fou obsequiat lo senyor Pepratx per varis catalanistas ab una excursió á Sant Cugat del Vallés y Vallvidrera, que estigué animada per un verdader entussiasme y per la mes franca expansió.

En lo present mes s'ha reunit en lo local del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, la comissió d'aquella corporació composta dels senyors

don Hilarió Ruiz Amado y D. Rafel Puig y Valls, junt ab la designada per la CATALANISTA que forman l'ltre. Sr. Comte de Belloch y D. Joseph d' Argullol. *pera tractar dels medis de fomentar la conservació y repoblació dels boscos.*

Se discutiren extensament en la primera reunió los medis mes conduhents pera lograr lo resultat que abduas societats se proposan, y á fi de donar al meteix solucions prácticas, s' oferí lo Sr. Ruiz Amado á ultimar un extens projecte de repoblació de tota la cordillera del Tibidabo, que fa temps te en estudi, y ab lo qual, al meteix temps que 's conseguiria l' objecte desitjat de conservar l' arbrat, se lograria salvar al plá de Barcelona de las rápidas crescudas que sufreixen avegadas alguns de sos torrents y rieras, qual desviació es obra de molt cost.

Han sigut ceditos á l' ASSOCIACIÓ los objectes y obras següents:

Provinent de l' excursió á las Guillerias: 2 Goigs, y Relació històrica de la fundació de la Capella erigida en honor de Maria Santíssima baix lo títol del Coll d' Osor en lo bisbat de Vich, Vich 1883. Per la Societat bibliogràfica Mariana de Lérida: *Homenaje á la Virgen Santísima de Montserrat*, explicación de la letanía lauretana por M. C. B. traducida del inglés por el P. D. Bernardo Sala, Monge benedictino del mismo Santuario, Lérida 1884; y *Recientes apariciones de la Stma. Virgen*, 1884. Per Mossen Jascinto Verdaguer, Pbre.: *L' Atlántida*, estudis literaris de Mr. Estéphen Liégeard, Barcelona 1883; *A Barcelona*, edicion costada por varios catalanes y aragoneses residentes en Manila con la traducción en verso castellano por don Francisco de Mas y Otzet, Manila 1883. *El primer Centenario del mes María*, por el P. Joaquin Ferrino seguido de algunas consideraciones por el Rdo. Dr. Sardá y Salvany y de un Himno compuesto por el donador, Barcelona 1884. Per Mr. Louis Mouillet, de Paris: 14 vistas fotográficas de monuments de Barcelona tretas pel meteix. Per don Teodor Creus delegat á Vilanova y Geltrú: *Santas-Creus* descripcion artística de este famoso monasterio y noticias històricas referentes al mismo y á los reyes y demás personas notables sepultadas en su recinto, per lo propi donador, Vilanova y Geltrú 1884. Per D. Pere Santamaria: *Reglamento general de Beneficencia pública* decretado por las Cortes extraordinarias de 1821, Barcelona 1837; 19 impresos d' últims del sigle passat y primer del corrent referents al consulat del gremi y cofradia de Mercers d' aquesta ciutat. Per D. Jeroni Bordas: una colecció de 113 grabats sobre assumptos diversos. Per don Eduart Toda delegat al Cairo: una partida de casament de dos hebreus de familias espuisadas d' Espanya, essent la dona oriunda de Catalunya, y uns trossos de tela de llí, embolcall de la momia d' una sacerdotissa de Isis descoberta fa poch á la vila d' Ekhim (Egypte) del any 1440 avans de J. C. Per D. Francisco Manel Pau: un llibre titulat *Ersie-es* imprés á Düsseldorf (Alemanya) imitació humorística d' un antich cuento egypci escrita sobre papyrus. Per D. H. B.: 5 segells. Per don Francisco Riba y Lledó: un fòssil provinent de la montanya de la Mare de Deu de la Providencia ó sia ermita de Cabrera (Tortosa).